

Avrupa'da Dermatoveneroloji Eğitimi *Dermatovenereology Training in Europe*

Ekin Şavk

"DEĞİŞMEYEN TEK ŞEY DEĞİŞİMDİR" Efesli Heraklitus

"DEĞİŞİME EN HIZLI AYAK UYDURANLAR HAYATTA KALIR" Charles Darwin

"EĞİTİMİN AMACI GENÇLERİ KENDİLERİNİ YAŞAM BOYU EĞİTEBİLMELERİ İÇİN HAZIRLAMAKTIR." Robert Maynard Hutchins

Doğasında devinim olan tıp özellikle çağımızda giderek daha da ivme kazanan bir dinamizm sergilemektedir. Tıp ile ilişkili tüm alanlarda özellikle son zamanlarda başdöndürücü bir hız ve yenilikte değişimler, dönüşümler yaşanmaktadır. Dermatoveneroloji de her yönüyle bu değişim rüzgarından etkilenmiş olan bir bilim dalıdır. Bu etkilenmenin örnekleri arasında dermatoskopi, immunfloresan mikroskopi, yüksek duyarlılıktaki mikrobiyolojik incelemeler gibi yeni yardımcı tanı yöntemi ve teknikleri; sayılamayacak kadar çok yeni terapötik seçenek ile dermatolojik sağaltımın dramatik olarak değişen çehresi ve bizzat dermatovenerolog hekimlerin hem nicelik hem de niteliklerindeki değişimler sıralanabilir. Bu değişimlere eşlik eden, gelecekteki yeniliklerin önünü açması beklenen de dermatoveneroloji eğitimindeki dönüşüm olmuştur. Bu yazıda 2012 itibarıyla Avrupa'daki dermatoveneroloji eğitimi ile ilgili bilgiler gözden geçirilecektir.

Tıp doktorlarının dermatoveneroloji eğitimi üç evreyi kapsar. Bunlar tıp fakültesi eğitimi sırasında olan ilk dermatoveneroloji dersleri, fakülte mezuniyetinden sonra verilen dermatoveneroloji uzmanlık eğitimi ve son olarak da uzman hekimlerin meslek yaşamları boyunca sürdürdükleri sürekli eğitim dönemidir. Doktor adayı öğrencilerin tıp fakültesindeki temel eğitimlerinin içerik, yöntem, ölçme ve değerlendirme açılarından nasıl olması gerektiği özellikle son 3 dekatta yoğun ilgi toplayan bir konu olmuştur. Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu'nun (World Federation for Medical Education, WFME) Avrupa'daki temsilcisi konumunda olan Avrupa Tıp Eğitimi Birliği (Association for Medical Education in Europe, AMEE) Kopenhag'da 1972'de kurulmuş olup bugün 90'dan fazla ulusal tıp birliği üyeye sahiptir. AMEE'nin temel misyonu bir taraftan Avrupa'daki tıp eğitimcileri arasındaki iletişimi sağlamak ve güçlendirmek iken eş zamanlı olarak ulusal tıp birlikleri/derneklerini tıp eğitiminde üstlenecekleri görevler ile ilgili yürütecekleri politikalarda destek sağlamaktır. Sağlık ve tıp ilişkili mesleklerdeki hızlı gelişmelerden hekimleri, eğitimcileri, öğrencileri ve idarecileri haberdar etmek

amacıyla yürütülen AMEE aktiviteleri arasında başta Medical Teacher isimli dergi olmak üzere öğretim yöntem ve tekniklerini açıklayıcı çeşitli kılavuzlar, karne örnekleri gibi yayınlar ile 1973'ten bugüne her yıl farklı bir Avrupa kentinde gerçekleştirilen ve artık 1800'ü aşan katılımcıya ulaşan kongreler sayılabilir. Ayrıca internet ortamında tıp eğitimi ile ilgili her türlü görüş alışverişinde bulunmayı sağlayan MedEdWorld, tıp eğitiminde global akreditasyon amacıyla yürütülen ASPIRE, kanıta dayalı tıp kavramının tıp kültüründe kalıcılığını sağlamaya yönelik BEME projeleri ve tıp eğitiminde gerekli çeşitli becerileri geliştirme amaçlı programları (ESME, ESMEA, ESMESim, ESCCEL, RESME) da AMEE'nin diğer önemli faaliyetlerindedir (1). Ancak Avrupa genelinde pek çok konuda sağlanılmaya çalışılan uzlaşının tıp eğitiminde de elde edilmesi için katedilmesi gereken yol henüz hayli uzundur. İngiltere, Almanya, Fransa ve İsveç'teki tıp eğitimini karşılaştıran bir değerlendirmede eğitim hakkının elde edilmesi, eğitimin süresi, içeriği ve şekli açısından tüm ülkelerde belirgin farklılıklar olduğu; Almanca konuşulan Avusturya, İsviçre gibi ülkelerde Alman eğitim tarzının benimsendiği; İskandinav ülkelerinde eğitim süresinin daha uzun olduğu vurgulanmıştır (2). Müfredatta genel olarak gözlenen ve yaygınlaşması arzu edilen bir eğilim bilgi aktarımı yerine beceri ve yeterlilik kazandırmaya ağırlık verilmesidir. Yükseköğretimin ticari getirisi ışığında Avrupa'daki tıp fakültelerinin sayısında yaşanan patlama tıp eğitiminin kalitesi ile ilgili soruların gündeme gelmesini hızlandırmıştır. Globalizasyonun bir etkisi olarak hem hasta hem de hekimlerin serbest dolaşım hakkının belirlenmesi sonrasında tıp eğitiminde önemli bir unsurun eğitim dili olduğu ortaya çıkmıştır. İngilizce, Almanca, Fransızca ve İspanyolca tercih edilen dillerdir. Dil sorunu bugünkü Avrupa tıbbi ile ülkemiz hekimleri arasındaki belki de en önemli sorundur.

Avrupa tıp eğitimindeki felsefe, yöntem ve uygulama farklılıklarına paralel olarak hem tıp fakültesi düzeyinde hem de dermatoveneroloji uzmanlık eğitiminde bir yeniden yapılanma sözü konusu olmuştur. Nitekim 1958'de kurulan Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (Union Européenne des Médecins Spécialistes, European Union of Medical Specialists, UEMS) içerisinde yer alan ilk bölümlerden biri Avrupa Tıp Uzmanları Birliği Dermatoveneroloji Bölümü (The UEMS Section Dermatovenereology, UEMS-DV) olmuştur. Halihazırda Avrupa'da tıp uzmanlık eğitimi de dahil olmak üzere tüm tıbbi icraat ile ilgili olarak en yetkili ve etkili

kabul edilen uluslararası politik organ UEMS'dir. UEMS'in 50. yılı sebebiyle basılan yılda dermatoveneroloji ile ilgili yazılanlardan özet bir alıntı şöyledir: (3)

"Kıta Avrupa'sında deri hastalıkları ve cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile dermatovenerologlar ilgilenir. İngiltere ve İrlanda'da ise bu uzmanlık dermatoloji ve genitoüriner tıp olarak ikiye ayrılmıştır. Dermatoloji organ spesifik bir uzmanlık dalı olup deri, subkutan doku, ilişkili mukozalar, deri ekleri hastalıklarının tanısı, önlenmesi, medikal ve cerrahi sağaltımını kapsar. Sistemik hastalıkların deri bulguları ile sağlıklı derinin bakımını da üstlenir (4). Venereoloji cinsel yolla bulaşan hastalıklar ile genital traktüsün diğer hastalıklarının tanısı, önlenmesi ve sağaltımını kapsar. Ayrıca sağlıklı cinsel yaşamın sağlanması görevini de üstlenir (4). İkibinden fazla

farklı deri hastalığı ile ilgilenen dermatolojinin kapsamı altında bünyesinde allergolojiyi de barındıran immunodermatoloji, mesleki ve çevresel etkenlere bağlı dermatolojik hastalıklar, fotodermatoloji ve fototerapi, pediatrik dermatoloji, geriatrik dermatoloji, infeksiyöz deri hastalıkları ve tropikal dermatoloji, fleboloji, psikodermatoloji, estetik ve kozmetik dermatoloji, dermatopatoloji ve dermatolojik cerrahi de yer alır. Veneroloji de hastalıkların somatik yönü yanında psikoseksüel, sosyal ve epidemiyolojik etkileri ile de ilgilenir."

Orijinal metinde daha detaylandırılarak sunulan bu tanım ve kapsam 2001 yılında UEMS tarafından Avrupa'da dermatoveneroloji uzmanı olma kriterleri olarak kabul edilmiştir. Avrupa'daki ortak dermatovenerolojik yapılanmanın sağlanmasında anahtar rol üstlenen Avrupa Tıp

Tablo 1. Avrupa ülkelerinde dermatoveneroloji uzmanlık öğrencilerinin durumu (EBDV Toplantısı, Montreux, 2012)

No	Ülke	2011'de uzman olanlar		2011'deki uzmanlık öğrencisi sayısı	A	B	C
		Toplam	Yabancı				
1	Avusturya	21	0	81	+	-	-
2	Belçika						
3	Bulgaristan						
4	Çek Cumhuriyeti	17	0	90	+	-	-
5	Kıbrıs	0	0	0	*	*	*
6	Danimarka	0	0	25	---	-	-
7	Estonya	1	0	4	+	-	-
8	Finlandiya	6	1	58	+	-	-
9	Fransa	60	Birkaç	251	+	-	-
10	Almanya	~200	0	~600	+	-	-
11	Yunanistan	86	?	~200	+	-	-
12	Macaristan	20	0	72	+	+	-
13	İrlanda	1 D	1 D	11 D 2 V	+D/-V	-	-
14	İtalya						
15	Latviya	4	0	22	+	-	-
16	Litvanya	2	0	27	--	-	-
17	Lüksemburg	0	0	0	*	*	*
18	Malta	0	0	2 D	--	-	-
19	Hollanda	28	6	150	--	-	-
20	Polonya	34	0	278	+	-	-
21	Portekiz	14	0	54	+	-	-
22	Romanya	40	0	420	+	-	-
23	Slovakya	13	0	72	+	-	-
24	Slovenya	4	0	12	+	-	-
25	İspanya	64	?	302	+	-	-
26	İsveç	10	2	85	--	-	-
27	İngiltere	46 D	4 D	~200 D	+	-	-
28	Hırvatistan	9	0	28	+	-	-
29	İzlanda	0	0	0	*	*	*
30	Norveç	15	8	30	-o	-	-
31	İsviçre	15	0	~60	+	-	-
32	Türkiye	~120	?	357	-	+	-
Toplam		~829	~21	~3493			

A: Zorunlu ulusal board sınavı B: 2011'de dermatoveneroloji uzmanlık eğitimine ayrılan kadroda azalma C: 2011'de DV uzmanlığı için başvuruda azalma *Bu ülkede uzmanlık eğitimi verilmiyor. ? Bilinmiyor

İngiltere, İrlanda ve Malta'da dermatoloji ve veneroloji uzmanlığı birbirinden ayrıdır. D: Dermatoloji V: Veneroloji

Uzmanları Birliği Dermatoveneroloji Bölümü UEMS-DV'nin bir başka etkinliği Avrupa Birliği üyesi ülkelerin dermatovenerolog temsilcilerinden oluşan Avrupa Dermatoveneroloji Konseyi'nin (European Board of Dermatology and Venereology, EBDV) oluşturulmasıdır. Üye ülkelerin diğer temsilcileri aracılığıyla ulusal dermatoveneroloji dernekleriyle ve Avrupa'daki diğer bazı dermatovenerolojik kuruluşlarla iletişim ve işbirliği sağlanması hedeflenmiştir. Avrupa Birliği'ne üye aday olan ülkemiz bu konseyde gözlemci niteliğindeki temsilciler ile yer almaktadır.

EBDV'nin dermatoveneroloji eğitimine yönelik çalışmaları şöyle sıralanır:

1. Çekirdek dermatoveneroloji eğitimi müfredatının sürekli yenilenmesi
2. Sürekli tıp eğitimi faaliyeti kapsamına giren dermatovenerolojik aktivitelerin kredilendirilmesi
3. Dermatoveneroloji eğitimi veren merkezlerin ziyaret edilerek değerlendirilmesi ve akreditasyonu. Bu değerlendirme için gerekliliklerin neler olduğu 2001'de JEADV'de yayınlanmıştır (5). Ülkemizden Uludağ Üniversitesi Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı başvurusu sonrasında yapılan dosya incelemesi ve ziyaretçi heyetin gözlemlerine dayanarak Ekim 2011'de Avrupa'da UEMS tarafından akredite edilen ilk ve bugün için tek merkez olmuştur.
4. Uzmanlık öğrencisi seyir defteri (logbook, karne) oluşturulması ve güncellenmesi (6).
5. Avrupa Dermatoveneroloji Board Sınavının gerçekleştirilmesi. Altıncı sınav Ağustos 2012'de yapılmıştır.
6. Diğer uzmanlık dalları ile multidisipliner çalışma grupları yürütülmesi ve stratejik ortaklıklar kurulması.

Avrupa Dermatoveneroloji Konseyi EBDV dışında dermatoveneroloji eğitimine yönelik çalışması olan 3 diğer kuruluş Avrupa Dermatoveneroloji Akademisi (European Academy of Dermatology and Venereology, EADV), Avrupa Dermatolojik Araştırma Topluluğu (European Society for Dermatological Research, ESDR) ve Avrupa Dermatoloji Forumu'dur. (European Dermatology Forum, EDF). Bunlardan EADV düzenlediği kongreler ve JEADV dergisi ile uzmanlık sonrası sürekli tıp eğitimine, sponsor olduğu kurslar ile de uzmanlık öğrencilerinin eğitimine katkıda bulunmayı hedefler. Avrupa Dermatolojik Araştırma Topluluğu ESDR araştırmacı dermatovenerologların sürekli eğitimine JID dergisi ve düzenlediği kongreler ile katkı sağlar iken üniversite profesörlerinden kurulu bir topluluk olan Avrupa Dermatoloji Forumu EDF EBDV ile işbirliği içerisinde çeşitli Avrupa kılavuzlarının oluşturulması ve Euroderm Excellence olarak isimlendirilen yıllık uzmanlık öğrencisi kursları ile etkinlikle bulunur.

Yukarıda sayılan çeşitli organizasyonlar Avrupa'da dermatoveneroloji eğitiminin iyileştirilerek sürdürülmesi yönünde çalışmaktadır. Ancak doğal olarak Avrupa'daki çokseslilikten armoni elde etme uğraşı zamana ve kolektif bir efora gereksinim duymaktadır. Ne yazık ki henüz dermatovenerolojinin çeşitli Avrupa ülkelerindeki durumu ile ilgili yazılı materyal çok kısıtlıdır (7-10). Oysa tıp eğitiminde önemli bir başka güç olan Amerika Birleşik Devletleri'nde dermatoveneroloji eğitimi akla gelebilecek her yönüyle araştırılmakta, sorgulanmakta ve mevcut durum ile ilgili çok sayıda makale dermatovenerologların değerlendirmesine sunulmaktadır. Kaynakçada listelediğim ve yalnızca son birkaç yıl içerisinde yazılmış olanlar arasından seçtiğim makaleler hem bu kontrastı vurgula-

makta hem de Avrupa'da yapılabilecekler ile ilgili yön göstermektedir (11-42). Avrupa dermatoveneroloji tarihi de uzmanlık dalımızın geleceği için çıkarılacak çok ders barındırır (43).

Yazıma son verirken size son EBDV toplantısında delegelerin katkılarıyla oluşturulmaya başlanan Avrupa dermatoveneroloji uzmanlık eğitimi veritabanının ilk örneği olan bir tabloyu sunmak isterim (Tablo 1). Bu tabloda ki sorular henüz ne kadar için başlangıcında olduğumuzu hatırlatırken veriler de ülkemizin Avrupa'daki potansiyel yerine işaret eder gibidir.

Kaynaklar

1. Association for Medical Education in Europe. Available at: www.amee.org/index.asp?tm=9
2. The changing face of European medical education. Available at: www.public-service.co.uk/feature_story.asp?id=19280
3. About EBDV adapted from UEMS YEARBOOK 2008 - SPECIAL Edition 50 YEARS. Available at: http://www.uems-ebdv.org/ebdv/index.php?option=com_wrapper&view=wrapper&Itemid=53
4. European Training Charter for Medical Specialists, UEMS 2001 DERMATO-VENEROLOGY, DERMATOLOGY AND VENEROLOGY. Available at: http://www.uems-ebdv.org/ebdv/images/stories/downloads/Chapter6DermVen.pdf
5. Rosdahl I, Finlay A, Gollnick H, et al. Guidelines for charter on visitation of training centres in dermatology and venereology: report for the European Board of Dermatology and Venereology, European Union of Medical Specialists. J Eur Acad Dermatol Venereol 2001;15:272-9. [CrossRef]
6. Bergbrant IM, Azenha A, Finlay A, et al. Guidelines for Logbook for registration of training activities in dermatology and venereology: report from the Board of Dermatology and Venereology. J Eur Acad Dermatol Venereol 2007;21:850-1. [CrossRef]
7. Vañó-Galván S, Ledo A, Jaén P. Dermatology Residency Training: Past, Present, and Future. Actas Dermosifiliogr 2012 Aug 1. [Epub ahead of print]
8. Vañó-Galván S, Ledo A, Jaén P. Dermatology Residency Training: Past, Present, and Future. Actas Dermosifiliogr. 2012;103(6):453-455.
9. Casanova JM, Soria X, Borrego L, De Argila D, Ribera M, Pujol RM. Portfolios: a tool for the training and assessment of residents in dermatology, part 2. Actas Dermosifiliogr 2011;102:325-35. [CrossRef]
10. Casanova JM, Soria X, Borrego L, de Argila D, Ribera M, Pujol R. Portfolios: a tool for the training and assessment of residents in dermatology, part 1. Actas Dermosifiliogr 2011;102:244-54. [CrossRef]
11. Day I, Lin A. Quality assurance in postgraduate medical education: implications for dermatology residency training programs. J Cutan Med Surg 2012;16:5-10.
12. Tichy AL, Peng DH, Lane AT. Applying for dermatology residency is difficult and expensive. J Am Acad Dermatol 2012;66:696-7. [CrossRef]
13. Garg A, Grant-Kels JM. Ethical considerations in dermatology residency. Clin Dermatol 2012;30:202-9. [CrossRef]
14. Baird DS, Soldanska M, Anderson B, et al. Current leadership training in dermatology residency programs: a survey. J Am Acad Dermatol 2012;66:622-5. [CrossRef]
15. Furda L, Duran-Nelson A, Bornsstein B. How combined internal medicine-dermatology residency programs can improve patient and population health. Acad Med 2011;86:e3. [CrossRef]
16. Goulart JM, Oliveria SA, Levitt J. Safety during dermatologic procedures and surgeries: a survey of resident injuries and prevention strategies. J Am Acad Dermatol 2011;65:648-50. [CrossRef]
17. Patadia DD, Mostow EN. Dermatology elective curriculum: Birdwatching list and travel guide. Dermatol Online J 2011;17:1.
18. Stratman EJ, Ness RM. Factors associated with successful matching to dermatology residency programs by reapplicants and other applicants who previously graduated from medical school. Arch Dermatol 2011;147:196-202. [CrossRef]
19. Lee EH, Nehal KS, Duszka SW, et al. Procedural dermatology training during dermatology residency: a survey of third-year dermatology residents. J Am Acad Dermatol 2011;64:475-83. [CrossRef]
20. Schleichert R, Hostetler SG, Zirwas M. The perceived influence of cosmetic dermatology on dermatology resident education. J Am Acad Dermatol 2010;63:352-3. [CrossRef]

21. Baldwin de WC Jr, Daugherty SR, Ryan PM. How residents view their clinical supervision: a reanalysis of classic national survey data. *J Grad Med Educ* 2010;2:37-45. [\[CrossRef\]](#)
22. Alikhan A, Farshidi D, Feldman SR. Where did current academic dermatologists train? *J Am Acad Dermatol* 2010;62:522-3. [\[CrossRef\]](#)
23. Donovan JC. A survey of dermatology residency program directors' views on mentorship. *Dermatol Online J* 2009;15:1.
24. Alikhan A, Sivamani RK, Mutizwa MM, Aldabagh B. Advice for medical students interested in dermatology: perspectives from fourth year students who matched. *Dermatol Online J* 2009;15(7):4.
25. Donovan JC. Mentorship in dermatology residency training programs: charting the right course. *Dermatol Online J* 2009 15;15:3.
26. Wu JJ, Davis KF, Ramirez CC, et al. Graduates-of-foreign-dermatology residencies and military dermatology residencies and women in academic dermatology. *Dermatol Online J* 2009;15:2.
27. Bercovitch L, Long TP. Ethics education for dermatology residents. *Clin Dermatol* 2009;27:405-10. [\[CrossRef\]](#)
28. McCleskey PE, Gilson RT, DeVillez RL. Medical Student Core Curriculum in Dermatology Survey. *J Am Acad Dermatol* 2009;61:30-35.e4.
29. Hansra NK, O'Sullivan P, Chen CL, et al. Medical school dermatology curriculum: are we adequately preparing primary care physicians? *J Am Acad Dermatol* 2009;61:23-29.e1.
30. Nijhawan RI, Jacob SE, Woolery-Lloyd H. Skin of color education in dermatology residency programs: does residency training reflect the changing demographics of the United States? *J Am Acad Dermatol* 2008;59:615-8. [\[CrossRef\]](#)
31. Stratman EJ, Vogel CA, Reck SJ, et al. Analysis of dermatology resident self-reported successful learning styles and implications for core competency curriculum development. *Med Teach* 2008;30:420-5. [\[CrossRef\]](#)
32. Wood LD, Miller JJ, Marks JG Jr. The need for leadership: How can we better train the next generation of dermatologists? *J Am Acad Dermatol* 2008;58:715-7. [\[CrossRef\]](#)
33. Bercovitch L, Long TP. Dermatoethics: a curriculum in bioethics and professionalism for dermatology residents at Brown Medical School. *J Am Acad Dermatol* 2007;56:679-82. [\[CrossRef\]](#)
34. Reid DC, Kimball AB, Ehrlich A. Medical versus surgical dermatology: how much training do residents receive? *Dermatol Surg* 2006;32:597. [\[CrossRef\]](#)
35. Miller CJ, Wood GC, Miller JJ, et al. Academics or private practice? The future of dermatologic surgery education. *Dermatol Surg* 2006;32:70-8. [\[CrossRef\]](#)
36. Nestler SP, Roenigk RK. Accreditation and certification in dermatologic surgery. *Semin Cutan Med Surg* 2005;24:133-6. [\[CrossRef\]](#)
37. Kuehn BM. Pharmaceutical industry funding for residencies sparks controversy. *JAMA* 2005;293:1572-80. [\[CrossRef\]](#)
38. Scheinfeld N. The use of teledermatology to supervise dermatology residents. *J Am Acad Dermatol* 2005;52:378-80. [\[CrossRef\]](#)
39. Reichel JL, Peirson RP, Berg D. Teaching and evaluation of surgical skills in dermatology: results of a survey. *Arch Dermatol* 2004;140:1365-9. [\[CrossRef\]](#)
40. High WA, Cruz PD Jr. Contact dermatitis education in dermatology residency programs: can (will) the American Contact Dermatitis Society be a force for improvement? *Am J Contact Dermat* 2003;14:195-9.
41. Dellavalle RP, Stegner DL, Deas AM, et al. Assessing evidence-based dermatology and evidence-based internal medicine curricula in US residency training programs: a national survey. *Arch Dermatol* 2003;139:369-72. [\[CrossRef\]](#)
42. Stratman E, Dyer J. Problem-based learning: an approach to dermatology resident education. *Arch Dermatol* 2002;138:1299-302. [\[CrossRef\]](#)
43. Crissey JT, Parish LC, Holubar K. *Historical Atlas of Dermatology*. New York, Parthenon Publishing, 2002.